

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๒๒

โลกนี้มีแต่เรื่องเกิดเรื่องตาย

....นี่ก็กำลังจะขึ้นค่าน้ำค่าไฟ ว่าจะเดินขบวนกันอีกคัดค้านกัน รัฐบาลชุดนี้ย้าย
ดีแปลกประชาชนเอาเหลือเกินว้างนั้น มันก็ถูกของเขา ค่าน้ำมันไม่ควรที่จะขึ้นถึงขนาด
นั้น ขึ้นเอาเสียจน.. มันขึ้นเอาหมดก็เพราะพวกสะแตกพุดง่าย ๆ ใครจึงอยากเป็นแต่
เจ้าแต่นาย เพราะเป็นแล้วมีแต่สะแตกกัน ยัดทำกันไปหมด หน้าที่การงานมันได้เป็น
เนื้อเป็นหนังที่ไหน ทำงานแทนที่จะเสร็จในหนึ่งวัน ทำวันก็ไม่เสร็จ นั่งรถไปตามถนน
หนทาง เขาซุดคลอง ซุดไม่หยุด หางานทำพอเป็นพิธี ได้สะแตกเงินนั้นนะ เวลารถติด
เรามองดู ซุดดินนี้คุยกัน โอ๊ย ควันบุหรินี่โขมงเลย นาน ๆ จะได้ดินบุงก็หนึ่ง ๆ เหมือน
เด็กจะว่าไง ทำเพื่อเอาเงิน ไม่ได้เพื่อเอางานอะไร เห็นแล้วมันสลดสังเวชนะเรา พุดถึง
เรื่องราชการงานเมืองเราดูไม่ได้จริง ๆ ขนาดนั้นแหละ

ใครจะใหญ่ขนาดไหน ผมไม่เห็นที่จะไปสัมผัสสัมพันธ์อยู่ในจิตใจ นี่ถ้าไม่ได้ใน
หลวงค้าเอาไว้มันจมไปนานแล้วแหละเมืองไทย มันสะแตกกันทั้งนั้น ประชาชนเขารู้
เต็มหูเต็มตาเต็มใจ เขาไม่พุดอะไร เขารู้ ตั้งแต่เราอยู่นอก ๆ เรายังรู้ เหตุไรเราถึงรู้ ลูก
ศิษย์เราเหมือนตาสับปะรดอยู่ในกรุงเทพฯ ไม่รู้ได้อย่างไร ประการที่สองก็คิดพิจารณา
แต่ละเรื่อง ๆ ที่มันปรากฏขึ้นมา มีด้วยเหตุเป็นมาอย่างไร มันจะหนีหลักความจริงไปได้
หรือ

เราไปดูเมืองอื่นแล้วก็มาดูเมืองไทยเราไม่ผิดอะไรกับเมืองเด็ก ตั้งแต่เราไม่ไปดู
ก็รู้อยู่แล้ว มันก็เหมือนเมืองเด็ก กฎเกณฑ์อะไรก็ฮือฮากันวันสองวัน ล้มระนาวไปเท่า
นั้นเอง ทีนี้เวลามาบวชเป็นพระ ก็คนไทยซึ่งเป็นนิสัยอย่างนั้นแล้วมาบวชเป็นพระ พระ
ก็แบบนั้นแหละ ตั้งตนเป็นใหญ่กว่าหลักธรรมหลักวินัยไปเสียหมด ยศถาบรรดาศักดิ์
ใหญ่กว่าหลักธรรมหลักวินัย ผู้เคารพมุ่งไปทางนั้น ยศถาบรรดาศักดิ์ ไม่ได้มุ่งธรรมมุ่ง
ธรรมมุ่งความจริง เรื่องมันก็เหลวไหลไปเรื่อย ๆ จมลงไป ๆ กุลบุตรสุดท้ายภายหลังที่
จะแบกภาระมันหนักจะตาย

อย่างกู่เงินเขามาใช้อยู่สักเท่าไร ใครมาเป็นรัฐบาลก็มากินกัน ๆ อะไร ๆ ก็กินกัน
กู่เงินเขามา ผู้ที่มารับภาระสุดท้ายภายหลังมันจะตาย มันเป็นแพะรับบาป คิดหมด
เหล่านี้ ผู้มาเป็นรัฐบาลชั่วคราวก็ เอ้า สนุกกิน พอออกไปแล้วคนอื่นเข้ามาแทนนี้ แบก
ไปเรื่อย คนนั้นเข้ามากิน ข้าราชการไทยมีกี่คนทำให้รู้ทันที มันจะผิดหูผิดตากับเมือง

อื่น ๆ เขา เป็นใหญ่เป็นโต กิริยาท่าทางโอ้อ่า ทั้ง ๆ ที่ตัวเท่าอึ่ง ความรู้วิชาก็เท่าหางอึ่ง คุณสมบัติอะไรก็ไม่เห็นมี ทำโอ้อ่าเฉย ๆ เบ่ง

พระที่มาใหม่ ๒ องค์นั้นว่าไง ยังไม่ได้ถามนะ วันนี้จะถามเสียก่อน มาจากวัดหนองน้ำเค็มนะว่าไง (ว่าจะมาอยู่ชั่วคราว แล้วจะตามมาอีกคน) แล้วคุณบรรณล่ะไปไหน มาไง (จะมาอยู่ชั่วคราวเฉย ๆ ฝึกหัดข้อวัตรปฏิบัติครับผม) มาชั่วคราวใช่ไหม บ้านเรา มันอยู่นี้ไม่มีผลดี บ้านเราอยู่นี้มันใกล้อารมณ์เก่า ไม่เกิดประโยชน์อะไร อยู่เฉย ๆ มันก็มาคิดถึงบ้าน มาอยู่ในบ้านแล้วมันก็ยังเป็นฟินเป็นไฟภายในหัวใจ ไม่เกิดประโยชน์อะไร อยู่ที่ไหนสะดวกสบาย ห่างเหินเรื่องสัมผัสสัมพันธ์ เรื่องเก่า ๆ อะไรนั่น มันก็สะดวกสบายยิ่งกว่านี้ ให้หาทางไปที่สะดวกสบาย

พระพุทธเจ้าเสด็จออกบวช เห็นไหม พระสาวกองค์ไหนไปยุ่งเหยิงวุ่นวายกับสกุล บ้านเรือนเจ้าของ ไม่เห็นมี ออกแล้วเงียบ ๆ เลย มาจากสกุลต่าง ๆ เช่นพระราชมหากษัตริย์ เศรษฐี กุฎุมพี ท่านไปเกี่ยวข้องกับสมบัติเงินทอง ยศถาบรรดาศักดิ์ที่ไหน ส่วนมากจะสนใจในธรรมอย่างยิ่งเพียงอย่างเดียวเท่านั้น เราบวชมาจะเดินตามรอยพระบาทของพระพุทธเจ้าและสาวก ก็ควรคำนึงถึงปฏิบัติทางการดำเนินของท่าน นั่นละ คือเดินตามร่องรอยท่าน ถ้าไม่ได้คำนึงถึงนั้นแล้วไปไม่รอดนะ ได้เคยพูดเสมอว่า ไม่มีอะไรที่จะเหนียวแน่นยิ่งกว่ากิเลส เพราะเคยเป็นเจ้าอำนาจบนหัวใจสัตว์โลกมาแล้วทั้งสามโลกนี้ กิเลสเท่านั้นเป็นจอมกษัตริย์ จอมวิฆ्नจักรในไตรภูมินี้

ด้วยเหตุนี้เองผมจึงกล่าวพูดว่า งานใดก็ตามในโลกนี้ไม่ได้หนักหนา ถึงขนาดเอาเป็นเอาตายเข้าแลกกันเหมือนงานต่อสู้กับกิเลส ข้าศึกใดก็ตามไม่ได้เหนียวแน่นยิ่งกว่าข้าศึกคือกิเลส ท่านกล่าวไว้ในบทธรรมว่า โย สหสฺสํ สหสฺเสน สงฺคาเม มานุเส ชินะ, เอกญจ เขยฺยมตฺตานิ, ส เว สงฺคามชุตฺตโม. การชนะในสงครามของโลก คุณด้วยล้านก็ไม่มีสิ่งใดประเสริฐ เพราะผู้ชนะก็หาความผาสุกไม่ได้ แทนที่ชนะเขาแล้วจะมีความผาสุก มันหาไม่เจอ ต้องระมัดระวังตัวตลอดเวลา ผู้แพ้ก็ก่อกรรมก่อเวรเคียดแค้น มีการชนะกิเลสภายในหัวใจตนเพียงดวงเดียวหรือคนเดียวเท่านั้น เป็นการชนะที่เลิศที่สุด ไม่มีสิ่งใดเสมอเหมือนในโลก นั้น ฟังซิ

ชนะตนจะชนะอะไร ถ้าไม่ชนะความชั่วช้าลามก ซึ่งเกิดมาจากกิเลสของตนเอง ด้วยธรรมของพระพุทธเจ้า เป็นเครื่องมืออย่างทันสมัยมาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ เพราะฉะนั้นการต่อสู้กับกิเลส จึงไม่ใช่เป็นเรื่องเล็กน้อย พอที่จะค่อยทำค่อยเป็นค่อยไป เราค่อยกิเลสต้องหนักมือเข้าเรื่อย ๆ เราอ่อนแอเท่าไรกิเลสยิ่งเข้มแข็ง ให้เราทราบ

อย่างนี้ ขณะใดเราเข้มแข็งกิเลสก็ค่อยอ่อนตัวลง พอเราอ่อนตัวลงกิเลสก็เข้มแข็งสุดท้ายก็แพ้อย่างไม่สงสัย

คำว่าแพ้ แพ้อะไรก็ตามมีความสุขที่ไหน เหมือนกับเป็นคนอาภัพคนหนึ่ง แม้แต่เขาแพ้กัฟากัน เขายังเสียอกเสียใจถึงขนาดนั้น เพียงการเล่นกันเฉยๆ ก็ยังต้องการชนะ นี่ไม่ใช่เรื่องเล่น เรื่องการชนะกิเลสปราบปรามกิเลส ต่อสู้หรือรบกับกิเลส ไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย เป็นเรื่องเป็นเรื่องตาย ปล่อยวางทั้งหมดบรรดาลสิ่งที่เคยเกี่ยวข้อง พัวพันทางโลกมามากน้อย อดีตอนาคตไม่ให้ยุ่งไป นอกจากจะทุ่มเทกำลังความสามารถทุกด้าน วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา เข้าให้เต็มกำลังความสามารถ เอาชีวิตเข้าเป็นเดิมพัน เป็นก็เป็น ตายก็ตาย ไม่ตายให้รู้ ให้พันให้ชนะ มีเท่านั้น

เรื่องการรบกับกิเลส เราจึงกล้าพูดได้อย่างเต็มปาก เพราะเราเคยมาแล้ว งานทางโลกก็เคยทำ นักหนาาก็เคยหนักหนา แต่ยังไม่เคยปรากฏในความรู้สึกนี้เลยว่า เรามอบชีวิตกับงานนั้นงานนี้ แต่งานปฏิบัติกรรมฐานนี้ได้มอบจริงๆ เหมือนกับสละชีวิตโดยลำดับๆ เป็นพื้นฐานมาแล้ว ยังต้องสละอย่างเด็ดอีกทีหนึ่ง นั่นเป็นขั้นตอน เป็นจุดๆ จุดแห่งความเด่น ความเสียสละชีวิต จุดแห่งความกล้าเป็นกล้าตาย มีเป็นจุดๆ มีเป็นครั้งๆ มีอยู่นั้นเรื่อยมาเลย

ไม่มีความสบายละสำหรับผมเอง ตั้งแต่วันเริ่มแรกออกปฏิบัติ พรรษา ๗ เริ่มตะลุมบอนกันมาตั้งแต่นั้นเลยทีเดียว ไม่ได้ยุ่งกับงานการอันใดทั้งสิ้น ขึ้นชื่อว่าการทำงานก่อสร้างแล้วไม่สนใจ ทั้งๆ ที่ไม่ได้เกียจคร้าน หากมีเหตุผลในการบำเพ็ญทางด้านจิตใจต่างหาก คือจิตตภาวนา เพื่อรู้เพื่อเห็น เพราะจิตมีความมุ่งมั่นต่อแดนแห่งความพ้นทุกข์ฝังอยู่ในใจอย่างลึกซึ้งอยู่แล้ว ด้วยเหตุนี้เองความเพียรพยายามทุกด้านจึงเป็นไปเพื่อความตื่นตัว ชะมักเขม้นอยู่เสมอไม่นอนใจ ต่อสู้กับกิเลสทุกประเภทภายในจิต

ที่แรกจิตก็ธรรมดาๆ เหมือนเปรตเหมือนผีตัวหนึ่ง พอเราเริ่มฝึกหัดภาวนา มันยิ่งเหมือนยักษ์เข้าไปอีก หนักยิ่งกว่าเปรตกว่าผีเข้าไป ถึงขั้นยักษ์ ที่ต่อสู้กับเรา ฟาดกันลงอย่างสะบัดหันแหลก อดก็ยอมอด อิมก็ยอมอิม เป็นก็ยอมเป็น ตายก็ยอมตาย ทุกข์ก็ยอมทุกข์ ขอให้กิเลสนี้หลุดลอยออกจากจิตใจเท่านั้น เป็นที่พึงใจ เต็มตามความมุ่งหมายที่ได้ตั้งเอาไว้ มันไม่ปรากฏว่าได้รับความสะดวกสบายอันไหน ส่วนผลได้รับเสมอไป แต่เราไม่ต้องการเพียงเท่านั้น ที่จะให้ความลำบากต้องเพิ่มตัวขึ้นมา ความทุกข์ ความทรมานในตนเอง คือเป็นทุกข์ไปตามๆ กัน ด้วยการบำเพ็ญเหตุ ส่วนความสุขที่

เป็นผลก็ปรากฏขึ้นมาแต่ขั้นสมาธิ เวลาฝึกหัดธรรมานทีแรก โอ้ย มันเหมือนจะพาเหาะ เหนินไปนอกโลกนอกสงสาร กิเลสมันมีกำลังมากกว่าเรา เหมือนจับเราหัวเราเหวี่ยง ตกทวีปโน้นทวีปนี้

ตกไหนก็ไม่ถอย กลับมาต่อสู้อีก จับเหวี่ยงตกเวทีไปก็ไม่ถอย ลุกขึ้นมาได้ ขึ้นมาสู้อีก หลายครั้งหลายหน นั่นละท่านเรียกว่า วิริเยน ทุกขมจฺเจติ.คนจะหลุดพ้น จากทุกข์ไปได้เพราะความเพียร เห็นคุณค่าอย่างถึงใจ กิเลสที่มันหนักหน่วงมากต่อ จิตใจของเราสามัญทั่วๆ ไปนี่ก็คือ กามกิเลส ราคะตัณหา นี่มันแสดงเป็นความรุนแรง ของมันอยู่โดยปกติ จึงต้องเช่นฆ่าตรงนี้เอาให้หนักมือทีเดียว พิจารณาเอาจริงเอาจัง มันชอบคิดเสียด้วยเรื่องเหล่านี้ มันชอบคิดเท่าไรก็ยิ่งจะต่อสู้กันมาก มันต้องหนัก ภายในจิตใจ เมื่อขั้นนี้สงบลงไปใจก็รู้สึกสบาย แต่ธรรมไม่มีเพียงขั้นสบายเท่านั้น ยังมี ขั้นวิเศษวิสัยยิ่งกว่านี้ไป ก็ต้องให้มีความบึกบึนอีก

การบึกบึนในความเพียรทุกแขนงเป็นเรื่องความทุกข์ทั้งนั้นเพราะทำงาน แล้ว ทำงานก็งานหนักด้วย งานเอาจริงเอาจัง ไม่ใช่งานหละๆ แหละๆ ลูบๆ คลำๆ ต้องมีความทุกข์ความลำบาก ทน ไม่ถอย เพราะหวังรอดพ้นจากแหล่งแห่งวัฏจักรนี้ ถ้ายึดเอาเท่านั้น ไม่สิ้นการปฏิบัติมาตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบันนี้ เพราะอยู่ที่ใจนี้ทั้งหมด จิตที่ผาดโผนโลดเต้นรู้สึกจะไม่มีใครเกินจิตของเรา ปรากฏว่านะ ผาดโผนโลดเต้น มัน ดิ้นมันดิ้นมันดิ้นตื้อตึง แต่อะไรก็ตามมันสู้ความเพียรไม่ได้ สู้ธรรมไม่ได้ วิริยธรรม ขันติ ธรรม สติธรรม ปัญญาธรรม ฟาดกันลงไป ฟันหลายครั้งหลายหน ต้นไม้มันจะใหญ่โต ขนาดไหน มันก็จะพันความโค้นล้มไปไม่ได้ ถ้าพยายามฟันปักๆ ไม่หยุดเอาจนได้ ความเพียรจึงสำคัญ

พอกิเลสกามราคะตัณหาค่อยสงบตัวลงไป ก็พอลืมหูลืมตาได้บ้าง จิตไม่ค่อย เกลเกลลลากดึงเราเข้าป่าเข้าพงเหมือนอย่างแต่ก่อน พอมีการยับยั้งตั้งตัวได้บ้างด้วยความสงบของใจ จากนั้นก็เร่งเข้าไปจนเป็นความสงบสบายไปหมด ไม่ยุ่งเหยิงกับสิ่งเหล่านี้ ทั้งๆ ที่มันมีอยู่ภายในจิตแต่มันก็ไม่ยุ่ง เราก็อกราบเวลาเดินทางด้านปัญญา พิจารณาแยกแยะส่วนต่างๆ ของสกลกาย เริ่มตั้งแต่อสุภะอสุภัง เพื่อให้ตีขนาบ กามตัณหา ราคะตัณหาให้สงบแนบลงไปด้วยอสุภะอสุภัง ปฏิกุโลโสโครกในร่างกาย โดยทางสติปัญญา มันก็แจ่มแจ้งขึ้นไปโดยลำดับๆ จนมีความชำนาญชำนาญในการ พิจารณา ทั้งภายในคือร่างกายของตัวเอง ทั้งภายนอกจะเป็นร่างกายของใครก็ตาม ส่วนมากจะต้องถือร่างกายของวิสภาคัน คือข้าศึกกัน มาเป็นเครื่องพิจารณา จนมี

ความคล่องแคล่วแกว่งกล้าภายในจิต อาจหาญ นี้ ถึงขั้นมั่นอาจหาญก็อาจหาญ แต่ก่อนมั่นอาจหาญไปด้วยความกำหนัดยินดี ที่นี้อาจหาญไปด้วยความไม่กำหนัดยินดี มั่นพลิกไปใหม่

สติปัญญาขั้นนี้ต้องผาดโผนมากที่สุด ถ้าเป็นเสียงดังก็เหมือนเสียงระเบิดนั่นแหละ ไม่ได้เหมือนเสียงปี่นธรรมา สู้กันอย่างหนัก นั่นละเรื่องของกิเลสมันยากไป โดยลำดับอย่างงั้น มั่นอยู่ในใจนี้ ความคิดความปรุงออกมาอันไหน มีแต่คิดปรุงเรื่องกิเลสทั้งนั้น ไม่มีเรื่องอรรถเรื่องธรรมเลย ถ้าตามธรรมดามันมันต้องคิดอย่างนั้น จึงต้องอาศัยหลักธรรมเป็นข้อคิด คิดในเรื่องธรรมแก่กิเลส ซึ่งเป็นสังขารอันเดียวกัน สังขารอันหนึ่งเป็นฝ่ายมรรค สังขารอันหนึ่งเป็นฝ่ายกิเลส ทั้งสองอย่างนี้ต่อสู้กัน จะเห็นผลไปโดยลำดับ ๆ

ทุกท่านให้ทำความเข้าใจกับตัวเสมอ โลกนี้มีเท่านี้แหละ มีแต่เรื่องเกิดเรื่องตาย สลาย พลัดพรากจากของรักของชอบ สมบัติเงินทอง ข้าวของ ญาติมิตร เพื่อนฝูง สามี ภรรยา พ่อแม่ ลูกเต้า หลานเหลน มีความพลัดพรากจากกัน เหมือนลูกโซ่ตลอดเวลา มีอยู่ทุกแห่งทุกหนตำบลหมู่บ้าน ทั้งสัตว์ทั้งบุคคล สิ่งเหล่านี้มันทำให้ความสุขให้แก่สัตว์โลกได้อย่างไร มีแต่เรื่องวิโยคพลัดพรากจากกัน ซึ่งเป็นสายทางให้เกิดความทุกข์ทรมานทางด้านจิตใจทั้งนั้น แล้วเราจะหาความสุขจากมันที่ไหน ประสบพบเห็นกัน ชั่วขณะ ถ้าพูดถึงเรื่องความสุขก็เพียงเหมือนกับสายฟ้าแลบเท่านั้นเอง จากนั้นก็มีตั้งแต่ความทุกข์ความทรมานทางด้านจิตใจ

เวลาจะเป็นจะตายเข้ามานี้ มองหาทางก็ไม่เจอว่าจะไปทางไหน เป็นทางถูกทาง ผิด ทางดีทางชั่ว ทางสุขทางทุกข์ประการใด เหมือนอยู่ในท่ามกลางมหาสมุทร เลยไม่ทราบว่าจะไปทิศใดแดนใด ถึงจะพ้นจากท่ามกลางมหาสมุทร มหาสมมุติ มหานิยมนี้ จิตใจเคว้งคว้างหาหลักหาเกณฑ์ยึดไม่ได้ เพราะสิ่งเหล่านั้นไม่ใช่หลักที่ยึดของใจพอให้เป็นความตายใจ นอกจากธรรมที่จะปรากฏขึ้นในใจ และเป็นเครื่องคุ้มครองป้องกันใจ เป็นที่มั่นใจนี้เท่านั้น ไม่มีอันใดที่จะเป็นหลักอันสำคัญ

การเกิด แก่ เจ็บ ตาย เคยมีมาตั้งแต่ติกดำบรรพ์กาลไหน ๆ ซึ่งเป็นเรื่อง สะเทือนหัวใจของโลกทั้งนั้น เพราะสัตว์โลกทั้งมวลไม่มีใครต้องการความทุกข์ความทรมาน ความเจ็บไข้ได้ป่วย ความล้มหายตายจากซึ่งกันและกัน ไม่มีใครต้องการ แต่สายทางคติธรรมดามันกว้างขวาง ไม่มีใครที่จะไปกั้นทางหวงห้ามได้ เมื่อมีเกิดแล้วก็ต้องมีแก่ มีเจ็บ มีตาย สลายพลัดพรากจากสัตว์และสังขาร สมบัติเงินทอง ดังที่กล่าว

มาแล้วนั้นเป็นธรรมดาของมัน ไม่มีใครจะกั้นทางขวางห้ามได้ เมื่อเกิดมาแล้วต้องเป็น
 อย่างนั้น เกิดเป็นผล แล้วก็ก่อไปเรื่อย ๆ นอกจากจะพยายามแก้ตัวเหตุมันให้ได้เสียใน
 ปัจจุบันนี้

ตัวเหตุที่จะเกิด แก่ เจ็บ ตาย หมายถึงเข้าอยู่ไม่หยุดไม่ถอย ไม่มีวันอ้อมพ้อ ทั้ง ๆ
 ที่ไม่อยากจะตาย ไม่อยากได้รับความทุกข์ มันก็ยังเป็นไปต่อหน้าต่อตา นี่คืออะไรเป็น
 สาเหตุ ท่านก็กล่าวไว้แล้ว เราเรียนมาจนคล่องปากคล่องใจ อวิชชาปุจฉยา สงฺขารา
 สงฺขารปุจฉยา วิญญาณํ วิญญาณปุจฉยา นามรูป....เรื่อยจนกระทั่ง เอเวเมตตสฺส
 เกวลสฺส ทุกฺขกฺขณฺตสฺส, สมฺมทโย โทติ.นี้สายโซ่มันเกี่ยวโยงไป ล้วนแล้วตั้งแต่เรื่องของ
 สมุทัยทั้งหมด ที่จะก่อความทุกข์ให้เกิดขึ้นแก่สัตว์โลก เพราะอวิชชาเพียงอันเดียว
 เท่านั้น สามารถแตกแขนงไปได้นับอ่านพรรณนาไม่จบ นี้เองเป็นเชื้ออันสำคัญที่จะทำ
 ให้ไฟราคะ โทสะ โมหะ มันเผาผลาญจิตใจ จึงเกิด แก่ เจ็บ ตาย ไปไม่หยุดไม่หย่อน

ทุกแห่งทุกหน ไม่ว่าในน้ำบนบก สัตว์ บุคคล เป็นไปโดยทั่วกัน ไม่มีใคร
 ได้เปรียบเสียเปรียบกัน มีความทุกข์เท่ากัน ความลำบากความทรมานเพราะสิ่งเหล่านี้
 เหมือนกันหมด เพราะอำนาจแห่งสมุทัยนี้อย่างเดียว คือ อวิชชาปุจฉยา สงฺขารา นี้เรา
 ท่องมาแล้วการดับอวิชชา นี้ท่านเล่าเรื่องของอวิชชา ไม่ใช่วิธีปฏิบัติ ไม่ใช่ภาคปฏิบัติ
 เป็นคำบอกเล่าหรือเล่าเรื่องของอวิชชา ของการดับอวิชชาต่างหาก ที่นี้ภาคปฏิบัติต้อง
 มีมัชฌิมาปฏิปทาที่จะดับอวิชชาได้ ท่านว่า อวิชชาเยว อเสสสิราคานิโรธา สงฺขารนิ
 โรโธ, สงฺขารนิโรธา วิญญาณนิโรโธ....เรื่อยไปจนกระทั่งถึง เอเวเมตตสฺส เกวลสฺส
 ทุกฺขกฺขณฺตสฺส, นิโรโธ โทติ. เมื่ออวิชชาดับ สังขารดับ นี้มันอยู่ในฉากเดียวกันนั้น

โดยมากเราคาดอวิชชา เราคาดไปนั่น ๆ เป็นกิ่งเป็นก้านสาขา มันอยู่ในที่
 เดียวกัน เกิดในที่เดียวกัน เวลาปฏิบัติก็ปฏิบัติอยู่ในจิตใจดวงเดียวกันเท่านั้น ไม่ได้ไป
 ตามกิ่งตามก้านสาขาดอกใบมันที่ไหน เขาจะไปตัดต้นไม้มากำทำประโยชน์ เขาไม่จำเป็น
 จะต้องไปนับกิ่งก้านสาขาดอกใบของมัน ต้องการไม้ต้นใด ขวานหรือเลื่อยตัดเข้าไป
 ฟันเข้าไป ขาดแล้วตัดต้นตัดปลาย ควรถากก็ถาก ควรเลื่อยก็เลื่อย จนเป็นรูปร่าง
 ออกมาตามความต้องการ เป็นพื้นกระดาน ฝา เป็นชื้อเป็นแป อะไรแล้วแต่ความ
 ต้องการ อยู่ตรงนี้ แต่ไม่จำเป็นจะนับกิ่งก้านสาขาดอกใบของมัน นี้เวลาอวิชชามันจะ
 ฉิบหาย มันก็ต้องประมวลมา ดังที่เคยได้อธิบายให้ฟังแล้วเป็นที่แน่ใจ

เราเคยปฏิบัติมาอย่างนั้น ในขั้นเริ่มแรกก็ให้จิตใจมีความสงบ เพราะใจที่สงบมี
 ความอึดตัว ก็เหมือนกับเราได้รับประทานอิมแล้ว จะทำหน้าที่การงานอะไร ก็ไม่

เดือดร้อนวุ่นวาย ไมโยกๆ คลอนๆ ใจก็เซื่อง ร่างกายก็มีกำลังทำงานเต็มเม็ดเต็มหน่วย นี่จิตใจมีสมาธิธรรมเป็นเครื่องหนุน จิตใจก็อึดตัว ไม่หิวโหยในสัญญาอารมณ์ต่างๆ เมื่อนำออกพิจารณาทางด้านปัญญา มันก็ทำงานให้เต็มเม็ดเต็มหน่วย ไม่เลลไถลเพราะความหิวโหยลากจูงไป เพราะฉะนั้นสมาธิจึงเป็นสิ่งสำคัญในการหนุนปัญญา เวลาเราพิจารณาทางด้านปัญญา ให้มีความคล่องแคล่ว

เริ่มชุดค้นไปตั้งแต่สกลกายส่วนต่างๆ ตามความถนัดใจ แยกแยะดูหนังก็ดูให้ชัด ดูอย่างจงใจ ดูอย่างจริงใจ ดูด้วยความมีสติ คนทั้งคนมีอะไรมาปิดบังความจริงไว้ จึงไม่เห็นกันจึงหลงกัน หลงกันเพราะอะไร อย่างท่านอาจารย์มั่นท่านพูด หลงหยั่งๆ คือว่าหลงอะไรๆ หลงหยั่งๆ หลงหนังๆ ท่านว่า หลงอะไร หนังบางๆ หุ้มห่อหนัง เลยเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์พิเศษขึ้นมาในร่างของคนๆ นั้น ของแต่ละคนๆ เสกสรรปั้นยอขึ้นมา เป็นความศักดิ์สิทธิ์พิเศษ เป็นหญิงเป็นชาย นำรึกนำกำหนดยินดีไปเสียใหญ่โต

เวลาพิจารณาลงไปให้ถึงความจริงของมัน เป็นลำดับลำดับแล้วไม่เห็นมีอะไรหนังก็สักแต่ว่าหนัง ดูข้างนอกก็เป็นอย่างหนึ่ง หนังอันเดียวนั้นแหละ ดูข้างในเป็นอีกอย่างหนึ่ง ถ้าเราจะดูทางปฏิภูมิต่างอสุภะอสุภัง ดูเข้าไปแยกแยะเข้าไป แล้วกำหนดสลายทำลายลงไป เหมือนเวลามันตาย มันเป็นอย่างนี้เวลาตาย เราให้ตายเสียก่อนตายนั้นแหละ กำหนดพิจารณาร่างกายให้มันแตก มันสลายเสียก่อนที่ยังไม่แตกด้วยปัญญา เป็นการทันกับเหตุการณ์ เมื่อพิจารณาหลายครั้งหลายหน สติปัญญาที่มีความคล่องตัวขึ้นมาๆ รวดเร็ว ทั้งภายในภายนอกตลอดทั่วถึงรวดเร็วเหมือนกัน จิตย่อมมีความปล่อยวางเมื่อเข้าใจชัดเจนแล้ว

มันไม่ใช่สัตว์ไม่ใช่บุคคล หยั่งถึงความจริงตามลำดับที่ท่านว่า สวากขาตธรรม ตรัสไว้ชอบ ให้รู้ชอบตามที่ตรัสไว้ นั้นไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่ชีวิตจิตใจอะไร เป็นสักแต่ว่าธาตุ ไม่คิดเป็นอื่น ตามธรรมท่านไม่เป็นอื่น มาหวังเอาอะไร ตื่นอารมณ์เจ้าของเฉยๆ ใจนี้มันวาดภาพออกไปเอง เจ้าของตื่นอารมณ์เจ้าของ อันนั้นเป็นอันนั้น อันนี้เป็นอันนี้ อันนั้นเป็นอันนั้น ผู้หนึ่งเป็นอย่างนั้น ผู้นี้เป็นอย่างนี้ สิ่งนั้นเป็นอย่างนั้น สิ่งนี้เป็นอย่างนี้ ล้วนแล้วตั้งแต่อันนี้ออกมาวาดภาพ เจ้าของก็หลงอารมณ์เจ้าของ งามเงา ตะครุบเงาเจ้าของอยู่อย่างนั้น ทุกข์ยากลำบากเท่าไรก็ไม่เห็นโทษเห็นภัย แห่งความหลอกเจ้าของ โดยทางสัญญา สังขาร นอกนั้นก็วิญญาณ หมุนไปรับทราบทางตา เห็นก็มาเป็นอารมณ์หลอกตนอีก ก็ออกจากใจนี้แหละ สุดท้ายก็ตาย อยู่ก็อยู่เพื่อตาย

นั่นเอง คือดูแล้วมันไม่มีอะไร เกิดซ้ำๆ ซากๆ ไม่มีอะไรคงเส้นคงวา ต้องใช้ความพยายามของเรา สติปัญญา มีเท่าไรทุ่มกันลงไป

ปัญญานั้นอธิบายให้เพียงเป็นเหมือนกับว่ายกให้ทั้งตุ้บ ให้เจ้าของไปตีแผ่กระจายออกไป เป็นความแยกแยะของแต่ละนิสัย นั่นแหละเป็นสมบัติของตนแท้ เมื่อท่านแยกแยะให้เป็นขึ้นเป็นอัน พอที่จะตีแผ่กระจายออกไปได้ด้วยปัญญาของตนเอง ก็ให้นำไปใช้ไปทำ ซึ่งอยู่ในวงสัจธรรมด้วยกันแล้วไม่ผิด ใครจะพิจารณาแยกแยะไปอะไร วิธีการใดก็ตาม ด้วยความถนัดของจริตนิสัยโดยปัญญาของตนเอง ผู้นั้นก็เชื่อว่าจะได้ผลเกิดขึ้นจากการพิจารณานั้นเป็นสมบัติของตนโดยลำดับๆ ไป

กิเลสมีหลายประเภท ประเภทที่หยาบที่สุดก็คือ มัณยิตไปหมดทั่วโลกธาตุ รักก็ยึด ชังก็ยึด โกรธก็ยึด เกลียดก็ยึด อะไรมามัณยิตหมด กินไม่เลือกก็คือกิเลสประเภทหยาบนั่นเอง เวลาพิจารณากลับกรองเข้าไปๆ ส่วนหยาบมันก็ค่อยคลายตัวออกไปเรื่อยๆ ส่วนกลาง ส่วนหยาบหมายถึงร่างกาย รูปชั้นนี้เรียกว่าส่วนหยาบ เพราะเป็นด้านวัตถุ ส่วนละเอียดและส่วนกลาง มันมีอยู่ ๓ ส่วนกลาง แต่ส่วนมากมักจะเป็นส่วนละเอียด ตามข้อเท็จจริงแล้ว เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ นี่เป็นส่วนกลางในข้อเท็จจริงของการปฏิบัติ

เมื่อเข้าใจรูปชั้นชัดเจนนแล้ว เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ซึ่งเป็นนามธรรม มันก็มีปัญญาพิจารณาอีกชั้นหนึ่งตอนหนึ่ง ปัญญาที่เคยพิจารณานั้นแหละ แต่พิจารณาอันนี้มันก็เป็นไปตามอาการของชั้น ละเอียดไปตามๆ กัน จนเป็นที่เข้าใจ ทุกข์เกิดขึ้นตรงไหนมันก็ทราบชัดว่าสักแต่ว่าทุกข์เท่านั้น ไม่ใช่สัตว์ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของ เขา ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา ไม่ใช่ของใคร แล้วไม่ใช่กาย ทุกข์ก็ชื่อว่าทุกข์ สักแต่ว่าทุกข์ รูปกายสักแต่รูปกาย แนะ แยกเข้าไปๆ

คำว่านามธรรมทั้ง ๔ คือ เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ไม่ได้ถึงว่าเราจะต้องไปพิจารณาหมดทุกชั้นทุกอัน เหมือนเขาเขียนหนังสือเรียงรายกันไป ตัวนั้นต่อตัวนี้ ตัวนี้ต่อตัวนั้น ไม่ใช่อย่างนั้น เราถนัดอาการใด เช่น ทุกขเวทนา ในขณะใดเวลาใด เอาลงไปให้เต็มที่เต็มฐานให้เป็นที่เข้าใจในเวทนานั้นๆ สัญญาที่ควรพิจารณาในเวลาใด มันหากมีการที่มันจะสัมผัสสัมพันธ์กับนามธรรมทั้ง ๔ นี้ อาการใดก็ตาม เวลาใดก็ตาม มันหากเป็นอยู่ในจิต รู้เองอยู่ในจิต เมื่อมันสัมผัสสัมพันธ์กับอาการใด ให้พิจารณาในอาการนั้น ไม่ผิด เพราะเป็นสัจธรรมด้วยกัน ลงให้ถึงเหตุถึงผล สังขารปรุงขึ้นมาก็ปรุงตีปรุงซ้ำ แยะๆ ขึ้นไปภายในจิต โดยมีวิชาหุนขึ้นขึ้นมา แล้วก็ดับไปๆ ก็ไม่เห็นมี

อะไร เราคิดมาตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งบัดนี้เราได้อะไรบ้าง ถ้าได้ก็คือทุกข์ ถ้าไม่ใช่คิดด้วยทางปัญญาอันเป็นทางมรรค มันไม่เห็นได้ดิบได้ดีอะไรจากมัน สัญญาความหมายนั้นหมายนี้ก็เหมือนกันอย่างนั้น มันหากตามกันไปทันอีก ผลสุดท้ายนี้ก็หดเข้าไปสู่ใจๆ

พิจารณาด้วยความชัดเจน เวทนาก็หดเข้าไปหาใจนั้นแหละ พิจารณาที่มันเป็นอยู่ในร่างกายนี้ ที่มันว่าทุกข์เจ็บนั้นปวดนี้ พิจารณาไปจริงๆ มันเป็นสายเกี่ยวโยงมาจากใจ พอใจเข้าใจเรื่องความเกี่ยวโยงนี้แล้ว ใจก็พิจารณาจนกระทั่งถึงใจเองแล้ว เวทนาเหล่านี้มันก็ดับ ณะ สัญญาไปคาดไปหมายอันใดใกล้ไกล พิจารณาตามเข้ามาๆ ก็เข้ามาหาใจนี้อีก ณะ มันออกจากใจทั้งนั้น ทั้งๆ ที่ไม่ใช่ใจ หากออกจากใจ ณะ ก็เหมือนอย่างลูกคลอดออกมาจากท้องแม่นั้นแหละ มันไม่ใช่แม่มันเป็นลูก แต่มันก็ออกมาจากท้องแม่นั้นแหละ นี่หมายถึงข้อเท็จจริงของการปฏิบัติ และผลของการปฏิบัติ ก็เป็นข้อเท็จจริงเกิดขึ้นจากนี้อย่างประจักษ์

พูดท้ายเทศน์

พระที่ลาไปเที่ยววิเวก องค์กรนั้นไปนั้น องค์กรนี้ไปนี้ ผมไม่ว่า แต่ไปไม่มีเขตมีแดน ไม่มีหลักมีเกณฑ์ ไม่เห็นด้วยทั้งนั้น ไปก็จริงจัง ไปที่ไหนก็ไปเถอะ เราไม่ใช่หุทิพย์ แต่มันก็ได้ยินจนได้ ใครไปอยู่ที่ไหนรู้หมด ไม่ใช่หุทิพย์มันหากรู้ เรื่องมันประสานกันอยู่ตลอดเวลา ทุกวันนี้มันจะลำบากการเที่ยวตามสะดวกสบาย มันมีแต่พวกผีเต็มบ้านเต็มดงเต็มป่าณะซี ยักษ์ผีมีเต็มดงเต็มป่า แต่ก่อน โอ๊ย สบาย ไปที่ไหนไปได้หมด ไปอยู่ตามคนป่าคนเขา ชาวนาที่ไหนก็ไม่มีอะไร สงบเบญจบ มีแต่เสียงอึกแก้มันร้องเก๊กก้ากๆ อึกทึกครึกโครม มีแต่เสียงสัตว์ป่าเขา ไม่เห็นมีอะไร ไม่ใช่เรื่องรกวอน มันเพลินกับเขาด้วยซ้ำไป

ถ้าตรงไหนมีเนื้อ เสือก็มีนะ เสือนี่มีละ เพราะมันอาศัยกินอยู่นั้น สมัยพ่อแม่ครูจารย์คิดดู กับสมัยทุกวันนี้ โห้ย เป็นคนละโลกนะ มันตั้งหกเจ็ดสิบปีมาแล้วนี้ ผู้คนมีที่ไหน ไปตั้งวันก็ไม่ไปเจอบ้านคน เจอบ้านก็ไม่ก็หลังคาเรือน เตี้ยวนี้มันคนมาจากที่ต่างๆ เพราะมากต่อมาก หาทำอะไรทำนาทำไร่ทำสวน ย้ายบ้านย้ายเรือนมาอยู่เต็มไปหมด เช่น อย่างเป็นทางการเลยนี้ ที่ไหนดูซิ ผมเห็นแต่ซากดง ต้นไม้้อยู่ตามทุ่งนาเขา นี่ดูเอาซากดงซากป่า เช่นอย่างปากคาดเข้าไปวัดท่านทยุเหมือนกัน มันเตียนโล่งหมด แต่มันก็มีหัวต่อให้เราเห็น แล้วมีต้นยางต้นกะบากที่ยังเหลืออยู่เป็นต้นสองต้น ให้เรารู้ว่าเป็นซากของดง แล้วตามข้างทางก็ยิ่งเห็นต่อหัวต่อใหญ่ๆ โอ๊ย ขนาดนี้ดูซิ เขาทำไร่ทำสวนหมดแล้ว นี่ดงแท้ๆ อันนี้ ดูเท่านี้ทราบถึงอันนี้

เพราะเราเคยอยู่ในดงมาแล้วเรารู้ ชากดงยังมี เช่นอย่างหมูบ้านนี้มานี้ ต้นไม้ยางเราเห็นอยู่แล้ว นั่นละชากดง แต่ก่อนเป็นดงทั้งหมด ที่เขาไม่เอาลงยัง เหลืออยู่ ต้นยางก็ต้นคือชากดง ที่บ้านเขามาปลูกอยู่ มีแต่ดงทั้งนั้น ต้นยางก็เพิ่งหมดไป ดงจนกระทั่งถึงหมู่บ้าน ติดกับบ้านเลยนะดง ก่อนที่ผมบวชนี้ บ้านเรือนสุดท้ายมันก็อยู่บ้านแม่สงครามนั้นแล้ว นั่นจุดนั้น แลวนี่มานี้ไม่มีบ้านนะ เขาย้ายใหม่กันหลังผมบวชแล้ว เป็นดงทั้งหมด ไม้ยางนี้ โอ้ย มีดแปดทิศแปดด้านดงอันนี้ ไม้ยาง มาที่แรกยังมีขนอยางขนอะไรปรากฏอยู่ เตี้ยวนี้หมดไป

สร้างทางแถวนี้มีหมู่บ้านที่ไหน หน้าโรงเรียน บ้านคนอยู่ครึ่งโรงเรียน เตี้ยวนี้ดูซิ เราบวชยังเป็นดงเป็นป่า หมดไม่มีเหลือเลย ตั้งแต่สมัยพ่อแม่ครูจารย์อยู่ เราพิจารณาवादภาพดูอย่างทุกวันนี้ โห้ย หมู่บ้านนี้ตั้งแต่ผมยังไม่บวชก็มีบ้านตาดนี้ บ้านค้ำกลิ้งนั้น บ้านโนนทันเท่านั้นละ บ้านเหลี่ยม บ้านจัน ไม่มี เพิ่งมามีทีหลัง ทางนี้ก็มียกกระทอนเท่านั้นแหละ นอกนั้นไม่มี เข้าไปข้างในบ้านต้อง วังหน้า ผา ไม่มี เป็นดงทั้งหมด ดงข้างดงเสือ สัตว์ชุมมากไปหมด ดูซิมันเหลือไหม

มาสร้างวัดที่แรกนี้เสือโคร่งก็มาอยู่นะ เช่น เสือดาวมีเยอะ ค่อยหมดไปๆ เตี้ยวนี้ไม่เหลือสักตัวเดียว เสือโคร่งก็หมด ไม่มี มาที่แรกยังมี นีละมนุษย์มันขนาดนั้น ลิง ค่าง บ่าง ชะนี มันอดอยากอะไร มาสร้างวัดที่แรกนี้เต็ม เห็นชะนีมันร้องอยู่ตามข้างๆ นี้ เกลี้ยง ลิงเกลี้ยง อะไรเกลี้ยงหมดตามๆ กัน มันเปลี่ยนแปลงไปหมดแล้วจะหาที่วิวเภาที่ไหนทุกวันนี้ หายากนะ แต่ก่อนเข้าไปไหนก็มีแต่ที่สะดวกสบาย เพียงแต่สมัยผมปฏิบัติอยู่นั้นมันก็สะดวกสบาย การค้าการขายมันก็ไม่ค่อยมีเหมือนทุกวันนี้ คนก็อยู่สบายไม่ได้หุนตั่วๆ เป็นกงจักรเหมือนอย่างทุกวันนี้

รับฟังรับชมพระธรรมเทศนาของหลวงตา ได้ที่

www.Luangta.com หรือ www.Luangta.or.th

และรับฟังจากสถานีวิทยุสวนแสงธรรม กรุงเทพฯ และสถานีวิทยุอุดร

FM 103.25 MHz